

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Статтю присвячено розгляду проблеми формування інформаційної культури майбутніх вихователів на сучасному етапі підготовки педагогічних кадрів, з'ясуванню стану сформованості інформаційної культури в майбутніх вихователів.

This article deals with the issue of formation of informational culture for future kindergartners. The level of informational culture for future kindergartners is described.

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні особлива увага звертається на формування інформаційної культури фахівців різних напрямів, зокрема педагогічного. Державною національною програмою “Освіта” підкреслюється важливість підготовки “...нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професіонального та загальнокультурного рівня; створення передумов для розвитку здібностей молоді, формування готовності і здатності до самоосвіти, широке застосування нових педагогічних, інформаційних технологій” [4]. Питання використання педагогами інформаційно-комунікаційних технологій постає особливо актуальним також через той факт, що на сучасному етапі розвитку суспільства людством накопичено велику кількість інформації, обсяг якої зростає щоденно, і разом с тим виникає проблема доступу до цієї інформації та її опрацювання.

Метою даної статті є розгляд проблеми формування інформаційної культури майбутніх вихователів на сучасному етапі підготовки педагогічних кадрів. Завданнями статті є визначення поняття “інформаційна культура майбутніх вихователів”, з'ясування стану сформованості інформаційної культури в майбутніх вихователів, зазначення шляхів вирішення поставленого питання.

Проблемі формування в суспільстві інформаційної культури приділяють значну увагу вітчизняні та зарубіжні вчені, які насамперед наголошують на актуальності використання інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах життя людини, а також на необхідності впровадження зазначених технологій у процес навчання. Так В.Биков, доктор технічних наук, член-кореспондент АПН України, директор інституту засобів навчання АПН України стверджує, що інформаційна культура “стає сьогодні невід’ємною складовою загальної культури кожного члена суспільства, характерною рисою й необхідною умовою існування інформаційного суспільства в цілому” [1: 4]. О.Співаковський, доктор педагогічних наук, проректор Херсонського державного університету впевнений у тому, що процес інформатизації освіти здатний “суттєво вплинути на менталітет людей, які прийдуть у світ, на методи вирішення завдань..., що зустрічаються в навколишньому середовищі, на технології прийняття рішень, і в кінцевому результаті – на способи життя людства” [6: 24]. За словами доктора технічних наук, професора Л.Мараховського поява Інтернету та телекомунікаційних технологій зумовлює виникнення “нової інформаційної цивілізації”, в якій “вже склалися інший спосіб мислення, нова етика і культура взаєморозуміння” [3: 4]. Цей факт необхідно враховувати при організації підготовки нового покоління не лише вихователів, які працюватимуть із дітьми дошкільного віку і навчатимуть їх іноземної мови, а й фахівців будь-якого профілю. М.Краус, викладач педагогічного коледжу м. Портланд (Орегон, США), автор дистанційного курсу “Інтеграція ресурсів Інтернет у навчальний процес”, координатор програм з використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні мов вважає що “комп’ютери в цілому та Інтернет зокрема є обов’язковим компонентом загальної грамотності людини” [2]. Отже, інформаційна культура набуває значення як невід’ємна складова загальної грамотності людини, яка є необхідною умовою життя в сучасному суспільстві.

Враховуючи все зазначене, наголосимо на актуальності формування інформаційної культури майбутніх вихователів дошкільних закладів, як фахівців, котрі стоять у витоків формування світосприйняття та життєвої позиції майбутніх поколінь.

Насамперед слід визначитись із поняттям “інформаційна культура вихователів дошкільного закладу”. В нашому розумінні зазначена дефініція може трактуватись як комплекс спеціальних знань, вмінь і навичок, спрямований на використання комп’ютерної техніки, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для здійснення процесу пошуку, збереження, накопичування, опрацювання та відтворення інформації відповідно до професійних та особистих потреб.

У сучасному інформаційному суспільстві професійний успіх і самореалізація людини залежать від її постійного безперервного розвитку. Як зазначає Л.Мараховський, відбувається “перехід від принципу “освіта на все життя” до принципу “освіта крізь усе життя” [3: 4]. Таким чином, інформаційна культура майбутніх вихователів виступає своєрідним гарантом професійного становлення і професійної самореалізації особистості.

Як зазначають сучасні дослідники у галузі педагогіки та інформатики, формування інформаційної культури майбутніх фахівців будь-якого профілю зумовлено низкою причин, серед яких:

- стрімке зростання обсягу інформації, що потребує переходу від моделі навчання, заснованої на запам’ятовуванні до моделі, яка забезпечує розвиток навичок пошуку та отримання нових знань [7: 5];
- виникнення протиріччя між бурхливим виробництвом і накопиченням знань та неефективною технологією доступу до них [7];
- вплив новітніх технологій на зміну природи трудової діяльності і способів роботи, на зниження кількості вакансій з низьким рівнем кваліфікації;
- глобалізація економіки, зростання обсягу міжнародних інформаційних, технологічних, товарних, грошових потоків, що призводить до високої конкуренції у галузі компетенцій [5];
- відсутність інших шляхів для усунення інформаційного протиріччя між “кількістю розтиражованих знань і можливостями доступу до них” [7: 80]

Формування інформаційної культури майбутніх вихователів потребує спеціальних умов, як то: відповідне технічне забезпечення, відповідне програмне забезпечення, наявність умов для самостійної роботи студентів з комп’ютером, спеціальна підготовка викладачів, здатних організувати процес навчання, результатом якого є сформованість у студентів навичок практичного користування комп’ютерною технікою, а також мотивації використовувати інформаційно-комунікаційні технології у навчальній, а надалі професійній діяльності.

Для визначення рівня сформованості інформаційної культури майбутніх вихователів було проведено анкетування серед студентів випускних курсів спеціальності “Дошкільне виховання” з додатковою спеціалізацією “Англійська мова” Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського та Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського, а також студентів другого курсу Херсонського державного університету. За результатами анкетування лише у невеликій кількості студентів (в середньому у 22%) сформовані навички самостійної роботи на комп’ютері, 19,5 % не користуються комп’ютером зовсім, а решта зазначали, що потребують допомоги при роботі з комп’ютером. Цікавим є той факт, що в середньому 32,5% студентів мають вдома власний комп’ютер, проте користуються ним щодня лише 15,5% опитаних. А що стосується використання комп’ютера у підготовці домашніх завдань та отриманні додаткової інформації з навчальних предметів, то тут відсотковий показник є ще нижчим – 14%. Зазначене дає підставу для висновку, що, інформаційна культура студентів залишається низькою. Наголосимо також на відсутності мотивації до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній діяльності. Проте 100% студентів на запитання “Чи потрібно

навчати студентів комп'ютерної грамоти?" обрали відповідь "Це дуже потрібно будь-якому фахівцю, оскільки полегшує роботу та відкриває доступ до джерел інформації".

Оцінюючи власний рівень комп'ютерної підготовки, 17,5% студентів зазначили, що вважають його достатнім, а 82,5% визначають власний рівень комп'ютерної грамотності як недостатній і бажають його підвищити.

Таким чином, можна зробити висновок, що традиційний процес підготовки фахівців не задовольняє потреб студентів у сфері комп'ютерної грамотності, їх активність у використанні комп'ютера для підготовки та підвищення власного освітнього рівня залишається низькою, а навички роботи з комп'ютерною технікою та використання інформаційних ресурсів недостатньо сформованими. Отже, використання майбутніми вихователями інформаційно-комунікаційних технологій не носить масового характеру і наявне лише епізодично.

Враховуючи зазначене, наголосимо на необхідності введення в навчальний процес форм і методів роботи, що дозволяють використовувати комп'ютерну техніку та інформаційно-комунікаційні технології. Так основними формами організації навчання і видами роботи студентів з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій на нашу думку є:

1. Організаційні форми навчання:

- Лекції, ілюстровані за допомогою комп'ютерних і інформаційних технологій;
- Практичні, семінарські, лабораторні заняття, які базуються на використанні спеціально створених навчальних програм;
- Колоквіуми та модульно-атестаційні заняття на основі застосування комп'ютерного тестування.

2. Самостійна та науково-дослідна діяльність студентів (індивідуальна та групова, аудиторна та позааудиторна):

- Пошук інформації на задану тему;
- Створення проектів і моделювання штучних ситуацій згідно означеної теми;
- Участь у роботі віртуальних лабораторій, форумів, телеконференцій.

Як бачимо, використання інформаційно-комунікаційних технологій можливе в усіх традиційних формах роботи студентів на всіх етапах навчання. Зауважимо, що організаційні форми навчання здебільшого потребують лише наявності комп'ютера та додаткової техніки (відеопроектора, інтерактивного екрана та ін.), а організація самостійної та науково-дослідної діяльності студентів передбачає крім цього ще й підключення до всесвітньої глобальної мережі Інтернет або до локальної мережі університету.

Формування інформаційної культури майбутніх вихователів відбувається протягом всього процесу навчання і не лише на спеціальних заняттях з інформатики. Так, значимо основні засоби, а також методи і форми роботи, які засновані на використанні інформаційно-комунікаційних технологій і можуть застосовуватись у будь-якому навчальному курсі:

- електронні посібники, підручники, методичні рекомендації;
- спеціально розроблені курси;
- пошук інформації в мережі Інтернет з різних аспектів дошкільної педагогіки;
- відвідання спеціалізованих освітніх веб-сторінок;
- участь студентів у форумах та телеконференціях, присвячених проблемам навчання і виховання в дошкільному закладі;
- спеціально розроблені тестові та контрольні завдання;
- електронну пошту для консультацій та оперативного зв'язку з викладачем;
- внутрішній форум (в середині мережі університету) для обговорення питань з різних аспектів дошкільної педагогіки.

Як уже зазначалося, формування інформаційної культури студентів потребує спеціальних, перш за все, технічних умов як то: відповідне обладнання, наявність

спеціального програмного забезпечення, підготовка викладачів, підключення до мережі Інтернет. Отже, виділимо умови, необхідні для процесу навчання формування інформаційної культури майбутніх вихователів:

- наявність обладнаних спеціальною технікою аудиторій;
- наявність аудиторій, оснащених демонстраційним комп'ютером;
- наявність електронних навчальних матеріалів;
- підключення до мережі Інтернет;
- забезпечення ефективного використання наявних спеціалізованих аудиторій для організації аудиторної та самостійної роботи студентів;
- організація підвищення кваліфікації викладачів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій та комп'ютерної дидактики;
- наявність внутрішньої комп'ютерної мережі для доступу до необхідної інформації та оперативного зв'язку з викладачем;

Крім цього необхідною умовою є наявність у студентів власного досвіду роботи з комп'ютерною технікою. Реалізація цієї умови передбачає включення в навчальні плани студентів-дошкільників спеціального вступного курсу, змістом якого є вивчення необхідної комп'ютерної термінології, ознайомлення з комплексом спеціальних засобів, навчальних матеріалів і Інтернет-ресурсів, а також формування навичок системного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній і майбутній професійній діяльності.

Наголосимо також на необхідності спеціальної підготовки викладачів. На наш погляд, кінцевим результатом зазначеної підготовки можна вважати:

- володіння навичками роботи на персональному комп'ютері, достатніми для підготовки та оформлення методичних та інших матеріалів;
- володіння навичками роботи в мережі Інтернет, достатніми для пошуку необхідної інформації, організації інтерактивного спілкування студентів;
- ознайомлення з певною кількістю електронних освітніх ресурсів та вміння на їх основі створювати навчальні завдання;
- вміння організувати роботу студентів на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- вміння органічно поєднувати навчальні методи та прийоми на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій з традиційними методами та прийомами;
- обізнаність у галузі програмного забезпечення курсу;
- психологічна перебудова свідомості і характеру сприйняття навчального процесу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій і усвідомлення власної ролі у цьому процесі.

Отже, питання формування інформаційної культури майбутніх вихователів постає дуже актуальним на сучасному етапі розвитку освіти і потребує більш детального вивчення. Рівень інформаційної культури студентів спеціальності "Дошкільне виховання" можна охарактеризувати як недостатній, разом з цим слід відмітити високу потребу студентів у підвищенні рівня власної інформаційної культури. Таким чином, варто наголосити на необхідності введення в навчальний процес форм і методів роботи, спрямованих на формування інформаційної культури майбутніх фахівців, що потребує спеціальних умов, відповідної матеріально-технічної бази і організації підготовки викладачів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биков В.Ю. Информатизация загалноосвітньої і професійно-технічної школи України: концептуальні засади і пріоритетні напрями // Професійна освіта: педагогіка і психологія: Пол.-укр. щоріч. / За ред. Т.Левовицького, І.Вільш, І.Зязюна, Н.Нічкало. – Ченстохова; К., 2003. – Вип. 4. – С. 501-514.
2. Бовтенко М., Лисицина А. Michael Krauss. Integrating the Internet into the Classroom. Интеграция ресурсов Интернета в учебный процесс. – [Електрон. ресурс] Режим доступу: http://www.itlt.edu.nstu.ru/articles/article10_rus.doc.

3. Мараховський Л. Інформаційні технології як психолого-педагогічна проблема // Шкільний світ. – 2001. – Червень. – №23. – С. 4-5.
4. Постанова Кабінету Міністрів України Про Державну національну програму Освіта (Україна ХХІ століття) від 3 листопада 1993 р. № 896. – К.
5. Состояние и перспективы электронного образования. Описание МНИС ФИСТ. – [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://weraknew.narod.ru/kp2.htm>.
6. Співаковський О.В. Майбутнє шкільної інформатики. Тенденції розвитку освітніх інформаційно-комунікаційних технологій // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2005. – №5. – С. 24-27.
7. Співаковський О.В. Теорія і практика використання інформаційних технологій у процесі підготовки студентів математичних спеціальностей: монографія. – Херсон: Айлант. – 2003. – 228 с.

УДК 373.31

Л.А. Сухіна, Т.П. Маслакай

СИСТЕМА РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВТОРЕННЯ МАТЕМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

У статті розглядаються компоненти системи роботи вчителя із забезпечення повторення математичного матеріалу, наводяться конкретні рекомендації до здійснення кожного з них.

The components of teacher's work system for providing mathematical material repetition are examined in the article; specific recommendations for realization each of them are cited.

Актуальність проблеми. На сучасному етапі становлення і розвитку національної школи України велика увага приділяється всебічному розвитку учнівської молоді, формуванню на основі глибоких і міцних знань самостійності мислення, здатності збирати, аналізувати інформацію та приймати адекватні рішення.

Важливе значення для розв'язання цієї проблеми має забезпечення належного рівня математичної освіти, зокрема в початкових класах. Без міцно сформованих умінь і навичок швидких усних і письмових обчислень, умінь розв'язувати задачі подальше навчання якщо і можливе, то пов'язане з великими труднощами як для учнів, так і для вчителів. Одним із шляхів забезпечення міцності знань і умінь учнів є організація повторення матеріалу, яке у початкових класах необхідно проводити безперервно, систематично протягом всього навчального року. “Це забезпечує систематизацію знань та вмінь, установа нових зв'язків, схожості й відмінності нового і раніше вивченого матеріалу” [3: 166].

Проблемам міцності знань, здійсненню повторення матеріалу приділяли особливу увагу психологи Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, В.В. Давидов та ін., дидакти А.М. Алексюк, Ю.К. Бабанський, М.Г. Казанський, О.Я. Савченко та ін., методисти М.О. Бантова, М.В. Богданович, О.С. Дубинчук та ін.

У дослідженнях з питань організації і проведення повторення розкриваються питання: різноманітності повторень (О.О. Смірнов), забезпечення мотивації навчальної діяльності учнів у процесі повторення (Н.М. Бібік), організація різних видів повторення під час вивчення української мови (О. Вашуленко), планування узагальнюючого повторення під час вивчення окремих питань математики (М. М. Шульга) тощо.

Практична робота школи показує, що вчителі в основному володіють загальними методичними положеннями з питань організації повторення у початкових класах але потребують конкретних рекомендації до його здійснення під час вивчення математики.

Мета даної статті полягає у характеристиці системи роботи вчителя початкових класів з питань повторення математичного матеріалу.